

KARŞILIKLAR, KOŞULLU BORÇLAR VE KOŞULLU VARLIKLARIN İNCELENMESİ

Ayten ÇETİN*
Ayça AKARÇAY ÖĞÜZ**

Özet

Çalışmanın amacı TMS 37'nin incelenmesi, açıklanması, Türkiye açısından değerlendirilmesi, uygulamaya yönelik eleştiriler ve önerilerde bulunulmasıdır. Birinci bölümde TMS 37 ele alınmış, ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu standardın Türkiye açısından değerlendirilmesi ise çalışmanın ikinci bölümünde ele alınmış ve konuyla ilgili eleştiriler ve önerilerinde yer aldığı sonuç bölümü ile tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karşılıklar, koşullu borçlar, koşullu varlıklar

ANALYSIS OF PROVISIONS, CONTINGENT LIABILITIES AND CONTINGENT ASSETS

Abstract

The purpose of the study is to examine Turkish Accounting Standard 37, to explain the standard with examples, to evaluate the Turkish practice, and to criticise and make recommendations on the practice. In the first part of the study, Turkish Accounting Standard 37 is defined and analyzed Turkish practice of the standard is undertaken in the second part of the study. The study is completed with the conclusion part that includes critical analysis and recommendations.

Key Words: Provisions, Contingent Liabilities, Contingent Assets

---

* Yrd.Doç.Dr.Marmara Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü.

** Arş.Gör.Dr.Marmara Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü.

Giriş

Bu çalışmanın konusu Türkiye Muhasebe Standartlarından TMS 37 : Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardının incelenmesi ve Türkiye açısından değerlendirilmesidir. Bu çalışmanın amacı ise işletmeleri ilgilendiren bu standardın öneminin ortaya konulması, karşılıklar, koşullu borçlar ve koşullu varlıkların tanımının yapılarak aradaki farkların belirtilmesi, bu kalemlere özgü tahakkuk, ölçme esaslarının anlatılması, muhasebeleştirilmesi ve finansal tablolarda nasıl gösterileceği,Türkiye uygulamasını da göz önünde bulundurarak açıklamaktır.

1.Türkiye Muhasebe Standardı-37:Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı'nın İncelenmesi

TMS 37 standardının amacı, uygun muhasebeleştirme kriterleri ve ölçüm esaslarının karşılıklar, koşullu borçlar ve koşullu varlıklara uygulanmasını ve kullanıcıların bunların nitelikleri, zamanlamaları ve tutarlarını anlamalarını sağlamak üzere gerekli bilgilerin finansal tablo eklerinde gösterilmesini sağlamaktır.¹

TMS 37 bütün işletmeleri etkilemekte olup, pasifte borç ve gider karşılıkları ile ilgilidir, ayrıca koşullu borçlar ve varlıklarla ilgili önemli açıklamalar yapılmasını gerektirmektedir.²

TMS 37 standardının 1. maddesine göre işletmeler tarafından, aşağıda yer alan durumlardan kaynaklananlar hariç olmak üzere, karşılıkların, koşullu borçların ve koşullu varlıkların muhasebeleştirilmesinde bu standart hükümleri uygulanır:

- a) Ekonomik açıdan dezavantajlı sözleşmeler hariç, belirli koşullar altında yürürlüğe girecek sözleşmelerden kaynaklanan; ve
- b) Başka bir Standart ile düzenlenmiş olan.

TMS 37'nin ikinci maddesi uyarınca, "TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme" Standardı kapsamına dahil olan finansal araçlara, garantiler de dahil olmak üzere uygulanmaz.

TMS 37'nin 3. maddesine göre, belirli koşullar altında yürürlüğe girecek sözleşmeler, taraflardan hiçbirinin yükümlülüklerini yerine getirmedikleri veya aynı ölçüde kısmen yerine getirdikleri sözleşmelerdir. Bu standart, ekonomik açıdan dezavantajlı olmadığı sürece belirli koşullar altında yürürlüğe girecek sözleşmelere uygulanmaz.

Bir işletme, belirli türden bir karşılık, koşullu yükümlülük veya koşullu varlık için başka bir Standartta hüküm bulunması durumunda, bu Standart yerine ilgili Standardı uygular. TMS 37'nin 5. maddesinde TMS 37'de diğer kapsam dışı kalan karşılıkları ele alan standartlar belirtilmiştir,

---

¹ Türkiye Muhasebe Standartları, TMS 37.

² <http://www.gaziantepsmmmorg/gsmmmo/slaytlar/TMS-Recep%20Pekdemir.pp.t>

-
- a) İnşaat Sözleşmeler (TMS 11)
  - b) Gelir Vergileri (TMS 12)
  - c) Kiralamalar (TMS 17)
  - d) Çalışanlara Sağlanan Faydalar (TMS 19)
  - e) Sigorta Sözleşmeleri (TFRS 4)

Koşullu yükümlülük tanımı standartta koşullu borç olarak ele alınmıştır. TMS 37’de zaman zaman bu ifadeler birbirinin yerine kullanılmaktadır.

TMS 17 Kiralamalar, ekonomik açıdan dezavantajlı faaliyet kiralamaları için özel şartlar içermediğinden, ilgili türden işlemlere TMS 37 hükümleri uygulanır.

Vergi karşılığının hesaplanması ve ayrılması süreci TMS 37 kapsamında değildir. Ancak, vergi otoriteleri tarafından toplanan ceza ve tazminatlar (örnek olarak geç beyandan dolayı oluşan cezaları) TMS 12’de açıklandığı gibi kurumlar vergisi olarak kabul edilmemektedir, bu noktada TMS 37’ye uygun olarak muhasebeleştirilmelidir.³

TMS 37’de geçen terimlerin anlamları 10. maddede aşağıdaki gibi açıklanmıştır;

Karşılık; Gerçekleşme zamanı veya tutarı belli olmayan yükümlülüktür.

Yükümlülük; Geçmiş olaylardan kaynaklanan ve ifası halinde ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkmasına neden olacak mevcut yükümlülüktür.

Sorumluluk Doğuran Olay; İşletmenin söz konusu yükümlülüğü yerine getirmekten başka gerçekçi bir alternatifinin olmaması sonucunu doğuran, hukuki veya zımnî bir kabulden doğan yükümlülük yaratan olaydır.

Hukuki Yükümlülük; Bir sözleşmede, yasal düzenlemede veya diğer kanuni uygulamalardan kaynaklanan yükümlülüklerdir.

Zımnî Kabulden Doğan Yükümlülük; İşletmenin geçmişteki uygulamaları, yayımlanmış politikaları veya yeterince belirli cari açıklamalarla, işletmenin belirli sorumlulukları üstleneceğini diğer şahıslara taahhüt ettiği; bunun sonucu olarak işletmenin bu sorumlulukları yerine getireceği konusunda diğer şahıslar nezdinde geçerli bir beklenti yaratmış olması nedeniyle oluşan yükümlülüklerdir.

Koşullu Yükümlülük; Geçmiş olaylardan kaynaklanan ve işletmenin tam anlamıyla kontrolünde bulunmayan, bir veya daha fazla kesin mahiyette olmayan olayın ileride gerçekleşip gerçekleşmemesi ile mevcudiyeti teyit edilebilecek olan veya geçmiş olaylardan kaynaklanan fakat yükümlülüğün yerine getirilmesi için, ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkma ihtimalinin bulunmaması veya yükümlülük tutarının, yeterince güvenilir olarak ölçülememesi gibi nedenlerden dolayı finansal tablolara yansıtılamayan mevcut yükümlülüktür.

---

³ <http://www.gtturk.com/about/hs-2006-13.pdf>

Koşullu Varlık; Geçmiş olaylardan kaynaklanan ve işletmenin tam anlamıyla kontrolünde bulunmayan, bir veya daha fazla kesin mahiyette olmayan olayın ileride gerçekleşip gerçekleşmemesi ile mevcudiyeti teyit edilecek varlıktır.

Ekonomik Açıdan Dezavantajlı Sözleşme; Sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için mutlaka katlanılması gereken maliyetin, söz konusu sözleşme kapsamında elde edilmesi beklenen ekonomik faydayı aştığı sözleşmedir.

Yeniden Yapılandırma; Yönetim tarafından planlanan ve kontrol edilen bir programdır. İşletme tarafından yapılmakta olan faaliyetin kapsamı veya söz konusu faaliyetin ifa şekline herhangi birinin değişmesi sonucunu doğurur.

1.1. Karşılıklar

1.1.1. TMS 37'ye Göre Karşılık Kavramı

Karşılık terimi İngilizce “Provisions” kelimesi ile ifade edilir.

Standartta “karşılıklar” zamanı veya tutarı belirsiz olan yükümlülükler olarak tanımlanmıştır. Başka bir deyişle, zamanlaması veya tutarı belirli olmayan borçlar olarak da ifade edilmektedir.

Standartta bahsedildiği gibi karşılığa konu olan borcun;

- Gelecekle ilgili olması,
- Tutarının ve zamanının belirsiz olması gerekmektedir.⁴

Karşılık daha detaylı incelendiğinde, geçmişte işletmede meydana gelen bir olaydan kaynaklanan, ödenecek olmakla birlikte tutarı belli olmayan veya tutarı belli olmakla birlikte ödenip ödenmeyeceği veya ne zaman ve ne tutarda ödeneceği belli olmayan borçlardır. Karşılık muhtemel bir borçtur.⁵

1.1.2. Ülkemizde Karşılık Kavramı

Karşılıklar, genel anlamıyla aktif kalemlerin değer kaybını ya da muhtemel gider ve zararları karşılamak amacıyla faaliyet sonuçlarından ayrılan fonlardır.⁶

Karşılıklar, işletmenin sahip olduğu iktisadi kıymetlerde meydana gelen ancak miktarı kesinlikle bilinmeyen değer azalışları ile hesap dönemi içinde

---

⁴ Semra Karacaer, “TMS 19 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Aktifler Standardı Kapsamında Garanti Gider Karşılıklarının İncelenmesi”, MÖDAV Muhasebe ve Bilim Dünyası Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 4, Aralık 2002, s. 32.

⁵ Remzi Örtün, Hasan Kaval, Aydın Karapınar, Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları, TMS-TFRS, Ankara: Gazi Kitabevi, Mart 2007, s. 560.

⁶ Mehmet Ali Canoğlu, “Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı ve Muhasebe”, Mükellefin Dergisi, Sayı: 94, Ekim 2000, s. 48.

---

meydana gelen olaylar sonucu işletme bakımından ortaya çıkma olasılığı bulunan yükümlülükleri karşılamak amacı ile ayrılan fonlardır.⁷

Vergi Usul Kanunu'nun 288. maddesi karşılıkları, "hasıl olan veya husulü beklenen fakat miktarı katiyetle kestirilemeyen ve teşebbüs için bir borç mahiyetini arzeden belli bazı zararları karşılamak maksadıyla hesaben ayrılan meblağ" olarak tanımlamaktadır.

Karşılıklar, gelecekte doğabilecek gerçek tutarı şimdiden belli olmayan gider ve zararlardır.⁸

Ülkemiz muhasebe literatüründe kullanılan karşılıklar terimi gerçekte tek bir anlama sahip değildir. Yerleşmiş şekli ile gerçekte birbirinden farklı olan şu kavramları ayırt etmeksizin kapsadığı görülmektedir;⁹

- Değerleme Karşılıkları
- Gider Karşılıkları
- Yedek Niteliğindeki Karşılıklar

Türk Ticaret Kanunu'nun 465/1 maddesinde, kefaletten ve garanti taahhütlerinden doğan yükümlülükler ve üçüncü şahıslar lehine verilen rehinlerin bilanço veya dipnotlarında birer kalem olarak ayrı ayrı gösterilmesi gerektiği belirtildikten sonra, 2. fıkrada ise şu hüküm yer almaktadır;

"Bunlardan veya ileride yerine getirilecek teslim veya tesellüm mükellefiyetlerinden veyahut bunlara benzer taahhütlerden doğması muhtemel zararlara karşılık olmak üzere bilanço'ya 'yedek akçe' konur."

Burada karşılık kavramı; T.T.K.'nin 465/2 maddesinde "yedek akçe" kavramı kullanılarak düzenlenmiştir.

Bilançoda görünmeyen gizli yedekler, varlıkların değerinden daha düşük, borçların ve yedeklerin olduğundan daha yüksek değerle bilançoda gösterilmesi ile oluşurlar. Karşılığın riski aşan kısmı mevcut olduğu takdirde ise, fark gizli yedek olarak nitelendirilir. Riski aşan tutarda ayrılan karşılıklar yoluyla artırılmış giderler, dönem karının bilançoda düşük düzeyde görünmesine ve bunu izleyen süreçte karın vergilendirilmesini ve ortaklara dağıtımını engellemiş olmaktadır.¹⁰

---

⁷ Cemal İbiş, Türk Yasalarına ve Muhasebe İlkelerine Göre Düzenlenen Bilançoların Karşılaştırılması ve Öneriler, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1992, s. 206.

⁸ Mehmet Ali Canoğlu, "Kıdem Tazminatı Karşılığı, Muhasebe ve Önerilerimiz", Mükellefin Dergisi, Sayı: 78, Haziran 1999, s. 88.

⁹ Özgül Cemalcılar, "“Karşılıklar” Teriminin Yarattığı “Karışıklıklar”", Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı: 4, Mayıs 2001, s. 2.

¹⁰ Doğan Argun, "Karşılık Kavramının ve Karşılıkların Tahakkuk Esaslarının Tekdüzen Hesap Planında Yer Alan Karşılık Hesapları ile Karşılaştırılması ve Bir Öneri", Diyalog Dergisi, Sayı: 189, 2004, s. 172-173.

1.2. Karşılıklar Ve Diğer Yükümlülükler Arasındaki Fark

Karşılıkların, satıcılar ve tahakkuklar gibi borçlardan farklılığı ortaya konmalıdır. Karşılıklarda, yükümlülüğü karşılamak için gelecekte yapılacak giderlerin zamanı ve tutarına ilişkin belirsizlik bulunmaktadır.¹¹ Buna karşın, TMS 37'nin 11. maddesinde ticari borçlar ve tahakkuk tanımları aşağıdaki şekilde açıklanmıştır;

1.Ticari Borçlar, teslim alınan veya tedarik edilen ve fatura edilmiş olan veya tedarikçinin formal olarak onayı alınmış mal ve hizmetlerin ödeme yükümlülüğünden kaynaklanan borçlardır.

2.Tahakkuklar, alınan veya tedarik edilen mal ya da hizmetlere ilişkin olarak ortaya çıkan, ancak henüz ödenmemiş, faturası kesilmemiş veya tedarikçiyle resmi olarak anlaşılmamış olan borçlardır. Tahakkuklar personele ödenmesi gereken ücret tutarlarını da (örneğin, tahakkuk etmiş tatil ücretlerini) kapsar.

Borç ve karşılık arasındaki en önemli fark ise, borcun kesin olması, karşılığın ise muhtemel bir borç olmasıdır. Bir diğer fark ise gösterimine ilişkindir; karşılıklar ayrı olarak gösterilirken, tahakkuklar genellikle ticari veya diğer borçların bir parçası olarak gösterilir.

1.2.1. Karşılıklar Ve Koşullu Borçlar Arasındaki İlişki

Koşullu borçlar, bilanço tarihinde varolan ve sonucu belirsiz bir veya bir kaç olayın gelecekte ortaya çıkıp çıkmamasına bağlı bulunan durumları ifade eder. Koşullu borçların ortaya çıkış nedenleri;

- Devam etmekte olan davalar
- İşletmenin satıcılarına ciro ettiği senetler
- İşletme lehine ya da aleyhinde olan tazminat talepleri
- Verilen teminat mektupları ve kefaletler
- Varlıkların kamulaştırılmasına yönelik niyet ve hazırlıkların görülmesi ve benzeri olaylardır.¹²

Bu Standartta koşullu terimi, tahakkuk etmemiş yükümlülükler ve varlıklar için kullanılmıştır. Standarda göre tüm karşılıklar zaman ve tutarlarındaki belirsizlik nedeniyle koşulludur. Koşullu borç terimi tahakkuk kriterlerinin gereklerini karşılamayan borçlar için kullanılır.¹³

---

¹¹ Yüksel Koç Yalkın, Uluslararası Muhasebe Standardı – UMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Aktifler, TÜRMOB Yayınları – 163, TMS 37 Seri No: 4, s.15.-16.

¹² Sermaye Piyasası Kurulu, Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğ (Seri XI, No:1, Madde 41, Ek 2.)

¹³ Karacaer, Semra. “TMS 19 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Aktifler Standardı Kapsamında Garanti Gider Karşılıklarının İncelenmesi”. MÖDAV Muhasebe ve Bilim Dünyası Dergisi, Cilt:4, Sayı:4, Aralık 2002.s. 33.

Koşullu borç ve karşılık arasında en temel fark yükümlülük açısından bakıldığında anlaşılır. Karşılığa yükümlülük gerçekleşmişken, koşullu borçta henüz gerçekleşme meydana gelmemiştir. Bir karşılıkla koşullu borç arasındaki fark raporlama sonuçları açısından oldukça değişik ve önemlidir; karşılıklar bilançoda yer alırken, koşullu borç bilanço ve gelir tablosunda raporlanmayacak ancak sadece dipnotlarda açıklanacaktır.¹⁴

1.2.2. Karşılıkların Muhasebeleştirilmesi

Karşılıkların tahakkuk kriterleri detaylı bir şekilde standartta ele alınmıştır. Tahakkuk kriterlerinin karşılanması ile karşılıkların finansal tablolara yansıtılacağı belirtilmiştir. Tahakkuk kriterlerinden bir tanesi de karşılık tutarının güvenilir bir şekilde tahmin edilmesidir. Karşılık tutarı da belirlendikten sonra muhasebe kayıtları yapılarak finansal tablolarda ve dipnotlarında nasıl gösterileceği açıklanmıştır.

1.2.2.1. Karşılıkların Tahakkuk Kriterleri

Karşılık ayırma yorum açısından geçmişten beri sorunlu olan bir alandır. Karşılıkların özelliği belirli bir konu ile ilgili olmaları ve nakit olmamalarıdır. Bu da onların manipülasyona açık oldukları anlamına gelmektedir. Bu yüzden fazla karşılık ayırmanın karı belirli amaçlara uygun bir biçimde belirlemeyi durdurmak için standart bir karşılık ayırmadan önce uyulması gereken önemli kriterler belirler. Bu kriterlerin sağlanmadığı durumlarda karşılıkların tahakkuk ettirilmelerinden söz edilmesi mümkün değildir.¹⁵

Bir karşılık, aşağıda yer alan koşulların varlığı halinde finansal tablolara yansıtılır:¹⁶

- a) Geçmiş bir olaydan kaynaklanan hukuki veya zımni mevcut bir yükümlülüğün bulunması,
- b) Yükümlülüğün yerine getirilmesi için ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkmalarının muhtemel olması,
- c) Yükümlülük tutarının güvenli bir biçimde tahmin edilebiliyor olması.

Bu koşulların karşılanmaması durumunda, herhangi bir karşılık finansal tablolara yansıtılamaz.

---

¹⁴ Peter Walton, Walter Aerts, Global Financial Accounting and Reporting Principles and Analysis, London: Thomson Learning, 2006, s. 172.

¹⁵ Nick Antill, Kenneth Lee, Company Valuation Under IFRS Interpreting and Forecasting Accounts Using International Financial Reporting Standards, Great Britain: Harriman House Publishing, 2005, s. 129-130.

¹⁶ Ercan Bayazıtlı, Orhan Çelik, Saim Üstündağ, Meslek Mensupları İçin Türkiye Muhasebe Standartlarına Genel Bakış, Ankara: Tesmer Yayın No: 67, 2006, s. 274-275.

1.2.2.2. Karşılık Tutarının Tahmin Edilmesi

Standartta göre, işletmeler mevcut bir yükümlülüğün yerine getirilebilmesi için bilanço tarihinde ödeyeceği veya üçüncü kişilere devredeceği tutarı makul bir şekilde tahmin etmelidir.

Karşılıklar, güvenilir bir şekilde ölçülmelidir. Güvenilir ölçüm, tam ve doğru bilgiye dayalı ölçüm anlamına gelir.¹⁷

Standartta, 39. madde, 40. madde ve 45. madde de karşılık olarak kayıtlanan tutarı ölçmek için kullanılacak üç yöntemden bahsedilmektedir. Bunlar;

- Beklenen Değer Yöntemi
- Gerçekleşme Olasılığı En Yüksek (Muhtemel) Sonuç Yöntemi
- Bugünkü Değer Yöntemi

Standartta göre karşılık olarak ölçülen ve kayıtlanması gereken tutar, üç yöntemden biri kullanılarak en iyi şekilde tahmin edilir.¹⁸

En iyi tahmin bir karar konusudur ve genellikle benzer işlemlerdeki geçmiş deneyimlere, teknik ve yasal uzmanların kanıtlarına veya bilanço tarihinden sonra ortaya çıkan olayların sağladığı ek kanıtlara dayanır.¹⁹ Bazı durumlarda bağımsız uzmanların raporlarıyla da desteklenmek suretiyle işletme yönetimince takdir edilir.

1.2.2.3. Karşılık Tutarının Kayıtlara Alınması

Her muhasebe dönemi sonunda ayrılan karşılıklar, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre, aşağıdaki gibi bir kayıtla gider olarak muhasebeleştirilir.

...../.....	_____	XX
İLGİLİ GİDER HESABI	379 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI HS.	XX
	Veya	
	479 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI HS.	XX
...../.....	_____	

37- Borç ve Gider Karşılıkları grubunda yer alan karşılık hesaplarının, aktifi düzenleyici rol oynayan şüpheli ticari alacaklar karşılığı, menkul kıymet değer düşüklüğü karşılığı ve bunun gibi karşılık hesapları ile karıştırılmaması gerekir. Bu grupta yer alan karşılık hesapları, aktifi düzenleyici nitelikte değildir. Bilançonun düzenlendiği tarihte belirgin olarak ortaya çıkan, ancak tutarının ne olacağı kesin

¹⁷ [Http://www.apskaitosinstitutas.lt](http://www.apskaitosinstitutas.lt) 19 business Accounting Standard Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets, and Events Occuring After The Balance Sheet Date

¹⁸ Hikmet Ulsan, “Koşullu Borç Zarar Karşılıklarının Ölçümü, Kayıtlanması ve Sunumu”, Mali Çözüm, Sayı: 69, 2004, s. 206.

¹⁹ Mirza, Abbas Ali, Holt, Graham J. ve Orrell, Magnus. IFRS Workbook & Guide. London: John Wiley & Sons Inc., 2006, s. 278.

olarak bilinmeyen veya tutarı bilinmekle birlikte ne zaman tahakkuk edeceği bilinmeyen borçlar ve giderler için ayrılan karşılıklar bu grupta yer alır.²⁰“379 Diğer Borç ve Gider Karşılıkları Hesabı”; kısa vadeli diğer borç ve gider karşılıklarının izlendiği bir hesaptır. Borç ve gider karşılıkları bu hesaba alacak, ödenmesi halinde borç kaydedilir.²¹

Hesaplandığı dönemde veya izleyen hesap döneminde ödeneceği tahmin edilen veya bilinen karşılıklar “379 Diğer Borç ve Gider Karşılıkları Hesabı”na alacak kaydedilir.

“479 Diğer Borç ve Gider Karşılıkları Hesabı”; uzun vadeli diğer borç ve gider karşılıklarının izlendiği bir hesaptır ve pasif karakterlidir.

479 hesapta takip edilen ve bilanço tarihi itibarıyla izleyen dönemde ödeneceği tahmin edilen veya bilinen karşılıklar “379 Hesaba” alacak, “479 Hesaba” borç kaydedilir.²²

.....	
479 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	XX
379 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	XX
.....	

Borç ve gider karşılıkları oluştuğunda bu hesaba alacak, ilgili gider hesabına borç kaydedilir.

Ayrılan karşılıklar, bir sonraki dönem veya dönemlerde iptal edilirse veya yükümlülük doğuran olay ortadan kalkarsa, karşılıklar iptal edilir.

.....	
379 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	XX
671 ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE KARLARI	XX
.....	

Ayrılan karşılıklar, aynı dönem içinde iptal edilirse, muhasebe kaydı şu şekilde yapılır;

.....	
379 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	XX
649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR	XX
.....	

²⁰ Ümit Gücenme, Envanter, Bursa: Marmara Kitabevi, 2002, s. 258.

²¹ Recep Pekdemir, Örneklerle Tekdüzen Hesap Sistemi El Kitabı, İstanbul: İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları, Sayı: 12, 1994, s. 129.

²² H. Atilla Özbank, Tekdüzen Hesap Planı Açıklamaları ve Örnekli Uygulama Klavuzu, İstanbul: Özbank Yayıncılık, 1993, s. 250.

İlgili gider hesabı ise, karşılık ayrılmasına neden olan olayın işletmenin esas faaliyetleri, esas faaliyetleri dışında kalan olağan faaliyetleri veya işletmenin olağan faaliyetlerinden bağımsız olan ve bu nedenle sık sık ve düzenli olarak ortaya çıkması beklenmeyen işlem ve olaylarından kaynaklanıp kaynaklanmadığına göre değişecektir.²³

Sigorta ettirilmemiş işletme varlıklarının yangın, patlama ya da diğer tehlikeler nedeniyle kayıp ve zarar riski, varlıkların kamulaştırma tehdidi, diğer kişi veya kurumlara verilen zararlar ve iş kazaları, iş akdi feshi, trafik kazası, başka bir işletmenin tescilli markasının kullanılması gibi durumlarda şirket aleyhine açılan davalar nedeniyle ortaya çıkan koşullu borçlar, işletmenin olağan faaliyetlerinden bağımsız olan ve bu nedenle sık sık ve düzenli olarak ortaya çıkması beklenmeyen işlem ve olaylardır. Bundan dolayı, karşılık ayrılmasına neden olan bu olaylar için ölçülen karşılıklar, “659 Diğer Olağan Gider ve Zararlar Hesabı”nın borç tarafına kayıt edilir.

Şirket aleyhine açılan kıdem tazminatı, fazla mesai gibi davalarda ölçülen karşılıkların kıdem tazminatı ve fazla mesaiye ait olan kısmı, işçi ve memur hangi işletme fonksiyonunda çalışıyorsa o fonksiyon ile ilgili gider hesabında izlenir. Bu koşullu borçlar için ölçülen karşılıkların dava masraflarına ait olan kısmı ise, “659 Diğer Olağan Gider ve Zararlar Hesabı”nın borç tarafına kaydedilir.²⁴ Çevre zararları tazmin karşılıkları, “730 Genel Üretim Giderleri Hesabı” veya “620 Satılan Mamul Maliyeti Hesabı”nın borç tarafına kaydedilir.²⁵

Garantili satışlara ilişkin bir karşılık ayrılıyorsa duruma göre “620 Satılan Mamuller Maliyeti Hesabı”, “621 Satılan Ticari Mallar Maliyeti Hesabı”na veya “760 Pazarlama, Satış Dağıtım Giderleri Hesabı”na veya “612 Diğer İndirimler Hesabı”na borç kaydedilir.²⁶

Kurumlar Vergisi Kanunu’nu 15. madde 4 numaralı bendine göre bu tür karşılıklar kanunen kabul edilmeyen giderdir.²⁷ İşletmeler isterlerse kanunen kabul edilmeyen giderleri “Nazım Hesaplar”da izleyebilirler. Nazım hesaplar, varlıklarda veya kaynaklarda hiçbir artış veya azalış yaratmayan, ancak işletme yönetimi ve ilgililer tarafından bilinmesi ve izlenmesi gereken risk taşıyan işlemleri izlemekte kullanılır. Nazım hesapları açmak veya açmamak hususunda işletmeler serbest bırakılmıştır.²⁸ Buradan hareketle, işletmeler, karşılıkları hesaplayıp, kayıtlarına aldıktan sonra bir kayıta nazım hesaplar için yapabilirler.

²³ Ulsan, Hikmet. “Koşullu Borç Zarar Karşılıklarının Ölçümü, Kayıtlanması ve Sunumu”. Mali Çözüm, Sayı: 69, 2004, s. 212-213.

²⁴ Ulsan, Hikmet. “Koşullu Borç Zarar Karşılıklarının Ölçümü, Kayıtlanması ve Sunumu”. Mali Çözüm, Sayı: 69, 2004,s. 212-213.

²⁵ Örtten, Remzi, Kaval, Hasan ve Karapınar, Aydın. Türkiye Muhasebe-Finansal RaporlamaStandartları, TMS-TFRS. Ankara: Gazi Kitabevi, Mart 2007, s. 565.

²⁶ Örtten, Remzi, Kaval, Hasan ve Karapınar, Aydın. Türkiye Muhasebe-Finansal RaporlamaStandartları, TMS-TFRS. Ankara: Gazi Kitabevi, Mart 2007,s. 565.

²⁷ KVK, 15.madde 4 numaralı bendine göre kurum kazancının tesbitinde her ne şekilde ve ne isimle olursa olsun ayrılan ihtiyat akçelerinin indirimlerinin yapılması kabul edilmez.

²⁸ Koç Yalkın, Genel Muhasebe İlkeler Uygulamalar Tekdüzen Muhasebe Sistemi, s.398.

...../.....		
950 K.K.E.G. VE MATRAHA İLAVE EDİLEN DİĞER TUTARLAR		XX
	951 K.K.E.G. VE MATRAHA İLAVE EDİLEN ALACAKLAR HESABI	XX
...../.....		

1.2.2.4. Karşılık Tutarının Belirlenmesinde ve Kayıtlara Alınmasında Dikkat Edilecek Durumlar

Karşılık tutarının ölçülmesinde ve kayıtlara alınmasında dikkatle üzerinde durulması gereken bazı özel durumlar vardır. Bu durumlar; riskler ve belirsizlikler, gelecekteki olaylar, varlıkların elden çıkarılmasının beklenmesi, tazminatlar, karşılıklardaki değişimler ve karşılıkların kullanımındır.

a) Riskler ve Belirsizlikler

TMS 37'nin 42. maddesine göre karşılık tutarı belirlenirken en gerçekçi tahmin uygulanır. En gerçekçi tahmine ulaşılrken, birçok olay ve durumlarda karşılaşılan riskler ve belirsizlikler dikkate alınır.

Genellikle risk ve belirsizlik eş anlamda kullanılmaktadır. Fakat iki sözcük arasında oldukça önemli fark vardır. Her iki kelime de gelecekteki sonuçların kesinlikle bilinmeyeceğini anlatmasına karşın, risk kavramı ile nitelenecek durumlarda gelecekteki olayların alternatif sonuçlarının ortaya çıkma olasılıkları bilindiği halde, belirsizlik durumunda, gelecekteki bir olayın ortaya çıkma olasılığının alternatifler arasında dağılımı hakkında bir bilgi yoktur.²⁹

Karşılıkların fazla gösterilmesi ile sonuçlanan risk ve belirsizliklere ilişkin düzeltmelerin tekrarından kaçınılması konusunda özen gösterilmesi gerektiği TMS 37, madde 43'de açıklanmıştır.

b) Gelecekteki Olaylar

Gelecekteki olaylar, bir yükümlülüğün yerine getirilmesi için gerekli tutarı etkileyebilirler. Bu olayların gerçekleşeceğine dair yeterli tarafsız kanıt bulunması durumunda ilgili karşılık tutarına yansıtılacağı standardın 48., 49. Ve 50. maddelerinde belirtilmiştir.

c) Varlıkların Elden Çıkarılmalarının Beklendiği Durumlar

TMS 37, madde 51'e göre varlıkların elden çıkarılmalarının beklendiği durumlarda, söz konusu işlem sonucunda oluşacak kazançlar herhangi bir karşılığın ölçülmesinde göz önünde bulundurulmaz. TMS 37, madde 52'ye göre varlıkların elden çıkarılmalarının beklendiği durumlarda, söz konusu işlemin gerçekleşmesi sonucunda oluşacak kazançlar, elden çıkarma beklentisinin karşılığı neden olan olayla sıkı bir ilişkisi olsa dahi, herhangi bir karşılığın ölçülmesinde göz önünde bulundurulmaz.

---

²⁹ <http://www.gokbulut.net/notlar/RISK-GETIRI.ppt>

d)Tazminatlar

TMS 37, madde 53'de bir karşılığa ilişkin yükümlülüğün yerine getirilmesi için gerekli harcamaların bir kısmının veya tamamının karşı tarafça tazmin edilmesi beklendiğinde, ilgili tazminat ancak ve ancak, işletmenin yükümlülüğü yerine getirmesi durumunda tazminatın elde edileceğinin kesine yakın olması durumunda muhasebeleştirileceği belirtilmiştir. Söz konusu tazminat ayrı bir varlık gibi işleme tabi tutulur. Tazminata ilişkin olarak muhasebeleştirilen tutar karşılık tutarını geçemez. Standardın 54., 55., 56. Ve 57. Maddeleri bu konuda çeşitli ayrıntılar içermektedir.

e) Karşılıkların Gözden Geçirilmesi ve Kullanımı

Karşılıklar, o anda mevcut en iyi tahmini yansıtmak üzere, bilanço tarihi itibarıyla gözden geçirilir ve düzeltilir. Yükümlülüğün yerine getirilmesi için ekonomik fayda sağlayan kaynakların çıkışı ihtimalinin ortadan kalkması durumunda, ayrılan karşılık iptal edilir.³⁰

Bir karşılık, sadece söz konusu karşılığın ayrılmasına dayanak teşkil eden harcamalar için kullanılacağı TMS 37, madde 61'de belirtilmiştir.

TMS 37, madde 62'ye göre yalnızca ilk başta ayrılan karşılıklara ilişkin harcamalar ilgili karşılıklarla mahsuplaştırılır. Başlangıçta başka amaçlarla muhasebeleştirilmiş karşılıklarla harcamaların birbirleriyle mahsuplaştırılması, iki ayrı işlemin etkisinin gizlenmesine sebep olur.

f) Tahakkuk ve Ölçme Kurallarının Uygulanması

TMS 37'de üç tane birbirinden farklı durum ele alınmaktadır. Bu durumlarla ilgili karşılıkların ayrılıp ayrılmayacağı, karşılık tutarının belirlenip, finansal tablolarda nasıl yansıtılacağı ve uygulamaların içeriği ve oluşma şartları ile belirtilmiştir. Bu üç uygulama;

- Gelecekteki Faaliyet Zararları
- Ekonomik Açıdan Dezavantajlı Sözleşmeler
- Yeniden Yapılandırma

1.2.3. Karşılıklar İle İlgili Finansal Tablo Dipnot ve Eklerinde Açıklanacak Bilgiler

İşletme her bir karşılık sınıfı için, aşağıda yer alan hususlara ilişkin olarak finansal tablo dipnotlarında açıklamada bulunur:³¹

- a) Dönembaşı ve dönemsonu itibarıyla defter değeri,
- b) Mevcut karşılıklara yapılan ilaveler de dahil olmak üzere, dönem içerisinde ayrılan karşılıklar,

---

³⁰ Necdet Sağlam, Salim Şengel, Bünyamin Öztürk, UFRS/UMS Uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları Uygulanması, Ankara: Maliye Hukuk Yayınları, 2007, s. 962.

³¹ Karacaer, s. 37.

-
- c) Dönem boyunca kullanılan tutarlar örneğin, karşılığa ilişkin olarak maruz kalınan ve yüklenen tutarlar gibi,
  - d) Dönem içinde kapatılan kullanılmayan tutarlar,
  - e) Zamanın geçmesinden ve iskonto oranında oluşan herhangi bir değişikliğin etkisinden kaynaklanan, iskonto edilen tutarda dönem boyunca oluşan artışlar.

Bunlar karşılıkların tutarı ve iptal edilecek karşılıklarla ilgili bilgilerdir ve karşılaştırmalı bilgi verilmesi gerekmez.

İşletme ayrıca her karşılık sınıfı için aşağıdakileri de açıklamalıdır;³²

- a) Yükümlülüğün türü hakkında kısa bir tanımlama,
- b) Herhangi bir ekonomik fayda çıkışının beklenen zamanlaması (işletme dışına çıkış zamanları),
- c) Söz konusu çıkışların miktar ve zamanlamasındaki belirsizliklerin belirtilmesi ve gerekli olduğunda gelecek olaylarla ilgili yapılan ana varsayımlar,
- d) Beklenen herhangi bir tazminat tutarı ki bu tazminat için tanınan herhangi bir aktifin tutarı belirtilerek yapılmalıdır.

Çok nadir durumlarda gerekli olan bilgilerden bazılarının veya tamamının açıklanması nedeniyle karşılıklar konusunda işletmeyle arasında anlaşmazlık bulunan diğer taraflar karşısında işletmenin konumunun ciddi bir şekilde zarar görmesi beklenebilir.

Böyle durumlarda işletme söz konusu bilgiyi açıklamak zorunda değildir, ancak anlaşmazlığın genel özelliği ve bilginin neden açıklanmadığıyla ilgili gerekçesi belirtilir.³³

1.2. Koşullu Borçlar

1.2.1. Koşullu Borçların Tanımı

Standart kapsamında koşullu kelimesi, tam anlamıyla işletmenin kontrolünde olmayan, bir veya daha fazla kesin mahiyette olmayan olayın ileride gerçekleşip gerçekleşmemesi ile mevcudiyetleri teyit edilecek, bu nedenle finansal tablolara yansıtılmayan varlık ve yükümlülükleri ifade etmek için kullanılır.

Koşullu Borçlar,

(i) Geçmiş olaylardan kaynaklanan ve raporlayan işletmenin kontrolü dışındaki bir veya bir kaç olayın gerçekleşip gerçekleşmemesine bağlı olarak ortaya çıkacak olan bir muhtemel yükümlülük veya;

---

³² Mirza, Holt, Orrell, s. 282.

³³ Tiffin, Ralph. Complete Guide to International Financial Reporting Standards : Including IAS and Interpretation. London, GBR: Thorogood, 2004. s. 81.

(ii) Geçmiş olaylardan kaynaklanan ancak ya işletmeden kaynak çıkışının kesin olmaması ya da yükümlülük tutarının güvenilir biçimde tahmin edilememesi nedeniyle tahakkuk ettirilemeyen kısaca bu Standartta yer alan muhasebeleştirme kriterlerini karşılamayan mevcut yükümlülüklerdir.³⁴

Koşullu Borç, gelecekte ortaya çıkabilecek olan gerçek bir yükümlülüğü üstlenme taahhüdüdür. Koşullu borçların, gelecekte ne zaman ortaya çıkacaklarını tahmin etmek zor olduğu gibi, bu borçların genellikle ortaya çıkma olasılıklarını da tespit etmek güçtür.³⁵

Uygulamada koşullu borçlar olması %50'den az olası olan veya değerleri güvenilir olarak ölçülemeyen borçlar olarak tanımlanırlar. Standartta bunlar uzak veya olası olarak sınıflandırılırlar. Bilançoya kaydedilecek kadar güçlü değildirler. Uzak olanlar olmaları hiç muhtemel olmadığı için göz ardı edilirler ancak finansal tablo ilgilileri ve yatırımcılar için olası borçların açıklanması önemlidir çünkü bunlar şirkete yatırım yapıp yapmamaya karar vermede ve şirketin performansının algılanmasında önem taşırlar.³⁶

TMS 37, madde 29'a göre işletmenin bir borç için ortak ve zincirleme yükümlülüğünün söz konusu olduğu durumlarda; diğer taraflarca karşılanması beklenen yükümlülük tutarı koşullu borç olarak işlem görür.

Koşullu Borçlara örnek olarak, devam eden ancak şirketin yükümlü olması için yeterli kanıt bulunmayan bir dava koşullu bir borçtur. Finansal bir garanti ikinci tür bir koşullu borç örneğidir. Eğer bir şirket üçüncü bir şahısa verilen bir borcun ödemesini garanti ediyorsa, kesinlikle yasal bir yükümlülük vardır. Garanti vermek şirketi koşullu olarak borçlu yapar.

Koşullu Borçlar için diğer örnekler; verilen teminat mektupları, alınan teminat senetleri, kefaletten yükümlülükler, cirolar, ilişkili taraflara kefaletler, diğer kefaletler, karşılık ayrılmayan aleyhte açılan davalar, verilen ipotekler, ihraç taahhütlerinden kapatılmayanlar, satıcılarla yapılan uzun dönemli alım sözleşmelerinin hükümleri, açtırılan akreditiflerden taahhütler, herhangi bir mal veya hizmet satım taahhütleri, devletten teşvik mevzuatı kapsamında alınıp da iade edilecek tutarlar, örneğin otel yeri, ormanlık alan gibi devlete belirli bir sürenin geçmesinden sonra iade edilecek kullanım hakları ve bunlarla ilgili taahhütler gibi.³⁷

Koşullu borçlar önemli bir konu olduğu halde çoğu yatırımcının sayılarla arası iyi olmadığından dolayı sadece iyi ya da kötü performans göstergelerine bakarlar. Özellikle gelir tablosu önemli bir finansal tablodur. Yatırımcılar nadiren rakamların arkasına bakarlar ve dipnotları okurlar. Koşullu borç dipnotu genellikle

---

³⁴ [Http://www.tmud.org.tr/IAS37.ppt](http://www.tmud.org.tr/IAS37.ppt)

³⁵ Craig Burnside, "On Contingent Liabilities and the Likelihood of Fiscal Crises", Comparative Economic Studies, Vol: XLIV, No: 1, 2002, s. 1.

³⁶ Kirk, Robert J.. International Financial Reporting Standards In Depth, Volume 2: Solutions. Oxford, UK: CIMA Publishing, 2005, s. 49-50.

³⁷ Örtten, Kaval, Karapınar, s. 570.

---

mali tabloların en arkasındadır ve böylece en algılayıcı yatırımcılar dışında gözden kaçır.³⁸

1.2.2. Koşullu Borçların Tahakkuku

Koşullu borçlar bir borç olarak tahakkuk ettirilmezler. Çünkü henüz bir yükümlülüğün olduğu kesinleşmemiştir veya geçmişteki bir olaydan kaynaklanan yükümlülük tahakkuk ettirmek için gereken kriterleri taşımamaktadır.³⁹

Koşullu borç tanıdıktan sonra işletme sürekli koşullu borçla ilgili olarak gelecekteki ekonomik yarar çıkışları olasılığını tespit etmelidir. Eğer gelecekteki ekonomik yarar çıkışı olasılığı olabilecek hale dönüşürse, o zaman borç gerçek borca dönüşebilir ve bir karşılık olarak tanınması gerekir.⁴⁰

1.2.3. Koşullu Borçların Finansal Tabloların Dipnotlarında Açıklanması

Koşullu borçlar kayıtlara alınmaz, sadece dipnotlarda açıklama gerektirir. Eğer yükümlülükle ilgili kaynak çıkışı olasılığı çok düşükse dipnotlarda açıklama yapılmasına gerek yoktur.⁴¹

TMS 37, madde 86'ya göre işletme her bir koşullu borç sınıfı için, bunların yerine getirilmelerine yönelik kaynak çıkışı ihtimali düşük olmadığı sürece, bilanço tarihi itibariyle ilgili koşullu borcun niteliğine ilişkin dipnotlarda genel bir tanıma yer verir ve makul bir çaba ile belirlenebiliyor olması durumunda aşağıdaki hususlarda açıklamada bulunur;

- 1) Mali etkisi hakkında bir tahmin yapmalı,
- 2) Kaynak çıkışlarının miktar ve zamanlaması hakkındaki belirsizliklere ilişkin açıklamalar yapmalı,
- 3) Tazminat olasılığını belirtmelidir.

1.3. Koşullu Varlıklar

1.3.1. Koşullu Varlıkların Tanımı

Geçmiş olaylardan kaynaklanan ve işletmenin tam anlamıyla kontrolünde bulunmayan, bir veya daha fazla kesin mahiyette olmayan olayın ileride gerçekleşip gerçekleşmemesi ile mevcudiyeti teyit edilecek olan varlıktır.⁴²

Koşullu varlıklar beklenmedik ve işletmenin kontrolü dışında olan olaylardan kaynaklanan işletmeye ekonomik fayda girişi sağlaması ihtimali olan varlıklardır. Bu varlıktan ekonomik fayda girişinin kesin olmadığı durumlarda söz edilir.

---

³⁸ Kirk, s. 46.

³⁹ [Http://www.tmud.org.tr/IAS37.ppt](http://www.tmud.org.tr/IAS37.ppt)

⁴⁰ Mirza, Holt, Orrell, s. 282.

⁴¹ Deloitte, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları UFRS Cep Kitapçığı, Beşinci Basım, 2006, s. 52.

⁴² Ataman Akgül, Akay, s. 183-184.

Koşullu bir varlık, bir varlık olup olmadığının teyit edilmesi gereken bir olası varlıktır. Bir işletmenin izlediği ancak kazanacağı belli olmayan bir yasal talep örnek olabilir.⁴³

Koşullu varlıklarla ilgili diğer örnekler ise; alınan teminatlar, yaptırılan iş kazası, kar kaybı, yoldaki para ve taşınan para sigortaları, alınan iş garantileri, bazı hakların devri nedeniyle doğacak alacakların tutarı ve tarihleri, itirazı kayıtlı devlete ödenen paralardan geri alınma olasılığı yüksek olanlar, lehte açılan davalar, müracaat edilmiş olsun veya olmasın alınacak olan devlet yardımları, alınmış patent, kota hakkı, kullanım hakkı gibi maddi olmayan haklardan kullanılan kısımlardır.⁴⁴

1.3.2. Koşullu Varlıkların Tahakkuku

TMS 37, madde 32 ve 33'e göre koşullu varlıklar çoğunlukla planlanmayan veya beklenilmeyen diğer olaylar sonucu ortaya çıkar. Koşullu varlıkların tahakkuk edilmesi, hiç bir zaman elde edilemeyecek bir gelirin muhasebeleştirilmesi sonucunu doğurabileceğinden, sözü edilen varlıklar finansal tablolarda yer almaz. Ancak gelirin gerçekleşmesi büyük ölçüde kesin ise, ilgili varlık koşullu varlık değildir ve tahakkuku yapılmalı yani finansal tablolara yansıtılmalıdır.

1.3.3. Koşullu Varlıkların Finansal Tabloların Dipnotlarında Açıklanması

Bir işletmenin varlıklarında artış olasılığı varsa, koşullu varlıkları finansal tabloların dipnot ve eklerinde açıklamalıdır. İşletmeye ekonomik fayda girmesi muhtemel ise işletme, bilanço tarihi itibarıyla koşullu varlığın esasına ilişkin özet bir tanımlama yapar ve ilgili varlığın finansal etkisine ilişkin tahminde bulunur.⁴⁵

'Hemen hemen kesin' terimi normalde koşullu varlıklar içindir. Bunlar eğer bu terim geçerliyse bilançoda varlık olarak yer alabilirler. Olası veya mümkün bir koşullu varlık asla bilançoda olamaz ancak koşullu borçlardan (geri ödemeler olarak bilinen) sonraki notlarda ayrı olarak açıklanmalıdır.⁴⁶

2. Türkiye'de Yer Alan Düzenlemelerde Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu Açısından Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı

Türkiye'de UMS'ye uyumlu, ulusal muhasebe standartları geliştirme çalışmaları ilk olarak TMS tarafından gerçekleştirilmiştir. İdari ve mali özerkliğe sahip Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu ise 2002 yılında faaliyete geçmiş ve TMS'in görevlerini bugüne kadar yapmış olduğu çalışmalarla birlikte devir almıştır. TMS'in çalışmalarından sonra çeşitli resmi kuruluşlarda kendi faaliyet alanları kapsamında yasal düzenlemeler

---

⁴³ Hussey, s. 149.

⁴⁴ Örtün, Kaval, Karapınar, s. 571.

⁴⁵ Kirk, s. 50.

⁴⁶ Kirk, s. 50.

---

oluşturmuşlardır. Bu düzenlemeler, bankacılık sektörü ile ilgili olarak BDDK tarafından ve sermaye piyasasında işlem gören işletmeler için de SPK tarafından yapılmıştır. Bu kuruluşların çalışmaları sonucunda, Türkiye’de 2005 yılı başından itibaren bankalar ve halka açık işletmeler finansal tablolarını Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uyumlu olarak düzenlemektedirler.

Bankacılık sektöründe, BDDK Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine ilişkin tebliğleri yayımlayıp uygulamaya koymuştur. Bu tebliğlerde, bankaların düzenleyecekleri ve kamuya açıklayacakları finansal tabloların düzenleme esaslarını belirleyen, UMS/UFRS ile uyumlu muhasebe standartları yer almaktadır. Bu standartların bankacılık sektöründe 2005 yılından itibaren uygulanmasıyla, bankaların faaliyetlerinin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde kayıtlara alınması ve finansal tablolara yansıtılması sağlanmıştır.⁴⁷ Bankacılık Düzenleme Denetleme Kurumu tarafından yayınlanan muhasebe standartları içinde 8 sayılı tebliğ Karşılıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Varlıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı’dır. 08.11.2006 tarihinde 26340 sayılı Resmi Gazete’de Bankaların Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenmesine İlişkin Tebliğ yayımlanmıştır. Bu tebliğin amacı, ana ortaklık bankaların finansal durumu ve faaliyet sonuçları hakkında bir bütün olarak bilgi edinilebilmesini sağlamak amacıyla bankalarca konsolide finansal tabloların düzenlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Bu tebliğin altıncı maddesine göre daha önce yayınlanan “Muhasebe Uygulama Yönetmeliği” tebliğ yürürlükten kaldırılmış ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu’nun düzenlemelerini kabul ettiği belirtilmiştir.

SPK ise sermaye piyasalarını şeffaflaştırmak ve İMKB’de işlem gören şirketlerin yerli ve yabancı bireysel ve kurumsal yatırımcı ilgisini arttırmak amacıyla UFRS ile tam uyumlu muhasebe standartları geliştirmiştir. Bu doğrultuda SPK, halka açık işletmeler için 15.11.2003 tarihinde Seri:XI, No:25 Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliği’ni yayınlamıştır. Bu standartlar ile halka açık işletmeler, 2005 yılından itibaren, finansal tablolarını ve raporlarını UFRS ile tam uyumlu olarak hazırlamakta ve ilgililere sunmaktadırlar.⁴⁸ Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanan Muhasebe Standartları içinde Kısım 18 Karşılıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Şarta Bağlı Varlıklar ile ilgilidir. Hisse senetleri borsada işlem gören şirketler, yatırım ortaklıkları, hisse senetleri borsada işlem görsün veya görmesin tüm aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ile bu işletmelerin bağlı ortaklığı, müşterek yönetime tabi ortaklığı ve iştiraki konumunda olan ve konsolidasyon kapsamı dışında tutulmamış olan şirketler için 01.01.2005 tarihinden sonra sona eren ilk ara finansal tablolardan geçerli olmak üzere yürürlükte bulunmaktaydı. Bu tebliğ 09.04.2008 Tarih ve 26842 Sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Seri: XI, No:29 “Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği”i ile yürürlükten kaldırılmıştır. İlgili tebliğin beşinci maddesine göre; işletmeler, Avrupa Birliği tarafından kabul edilen haliyle Uluslar arası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartlarını uygulayarak ve finansal tabloların Avrupa Birliği tarafından kabul edilen haliyle UMS/UFRS’lere göre hazırlandığı

---

⁴⁷ Yüksel Koç Yalkın, Volkan Demir, Defne Demir, “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Türkiye’de Finansal Raporlama Standartlarının Gelişimi”, Mali Çözüm, Özel Sayı, 17. World Congress of Accountants Kasım 2006, s. 300.

⁴⁸ Koç Yalkın, Demir, Demir, s. 301.

hususuna dipnotlarda yer verirler, bu kapsamda, benimsenen standartlara aykırı olmayan, TMSK'ca yayımlanan TMS/TFRS esas alınır.

Türkiye'de yer alan düzenlemeler açısından Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar konusuna bakıldığında dayanak Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayınlanan TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardıdır. Bu konu ile ilgili BDDK ve SPK eskiden kendi düzenlemelerini yayımlasalar da eski düzenlemelerini kaldırıp yerine Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayınlanan TMS 37'yi esas alan düzenlemeleri getirmiştir.

3. TMS 37'nin İMKB 30 da Yer Alan Şirketler Açısından İncelenmesi

Bu çalışmada TMS 37 Türkiye açısından değerlendirilirken, UFRS ve dolayısıyla TFRS ile uyumlu muhasebe standartlarını hazırlamış olan ve 2008 yılı başından beri uygulanmakta olan SPK'nın Seri 11 No.29 sayılı "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği" ne göre hazırlanmış olan İMKB 30 da yer alan şirketlerin 31.12.2008-31.12.2009 tarihli finansal tablo ve dip notları ele alınmıştır.

TMS 37'nin değerlendirilmesinde, Sermaye Piyasası Kurulu'na kayıtlı, hisseleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında Endeks 30 da yer alan şirketlerin www.imkb.gov.tr ve www.kap.gov.tr sitelerinde bulunan 01.01.-31.12.2008 ve 2009 faaliyet dönemlerine ait finansal tabloları ve dipnotları incelenmiştir.

Genel olarak incelendiğinde, 1 no.lu dipnotta şirketin organizasyonu ve faaliyet konusu açıklanmaktadır. 2 no.lu dipnotta finansal tabloların sunumuna ilişkin esaslar anlatılırken, alt başlıklarda uygulanan değerlendirme ilkeleri, muhasebe politikaları belirtilmiştir. Genellikle şirketler, bu dipnotun içinde Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar ile ilgili genel bir tanıma yer verilmiştir. Şöyle ki,

"Karşılıklar, geçmiş olaylardan kaynaklanan mevcut bir yükümlülüğünün bulunması, bu yükümlülüğün yerine getirilmesi için ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkmasının muhtemel olması ve söz konusu yükümlülük tutarının güvenilir bir biçimde tahmin edilebiliyor olması durumunda ilgili yükümlülük, karşılık olarak finansal tablolara alınır. Koşullu yükümlülükler, ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkma ihtimalinin muhtemel hale gelip gelmediğinin tespiti amacıyla sürekli olarak değerlendirmeye tabi tutulur. Koşullu yükümlülük olarak işleme tabi tutulan kalemler için gelecekte ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkma ihtimalinin muhtemel hale gelmesi durumunda, bu Koşullu yükümlülük, güvenilir tahminin yapılamadığı durumlar hariç, olasılıktaki değişikliğin meydana geldiği dönemin finansal tablolarında karşılık olarak kayıtlara alınır. Koşullu yükümlülüklerin muhtemel hale geldiği ancak ekonomik fayda içeren kaynakların tutarı hakkında güvenilir tahminin yapılamaması durumunda ilgili yükümlülüğü notlarında göstermektedir.

Geçmiş olaylardan kaynaklanan ve mevcudiyeti işletmenin tam anlamıyla kontrolünde bulunmayan bir veya daha fazla kesin olmayan olayın gerçekleşip gerçekleşmemesi ile teyit edilecek olan varlık, şarta bağlı varlık olarak değerlendirilir. Ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeye girme ihtimalinin yüksek bulunması durumunda şarta bağlı varlıklar finansal tablo notlarında

---

açıklanır. Karşılık tutarının ödenmesi için kullanılan ekonomik faydaların tamamının ya da bir kısmının üçüncü taraflarca karşılanmasının beklendiği durumlarda tahsil edilecek olan tutar, bu tutarın geri ödemesinin kesin olması ve tutarın güvenilir bir şekilde hesaplanması durumunda, bir varlık olarak muhasebeleştirilir.”

Bu açıklamalar yapıldıktan sonra bazı şirketler, hangi karşılık sınıfını kullandığını kısa bir tanımla açıklamıştır. Şöyle ki,

“Garanti Karşılıkları, şirketlerin üretim ve satışını gerçekleştirdikleri mallar için yaptıkları tamir-bakım masrafları, yetkili servislerin garanti kapsamında müşteriden bedel almaksızın yaptıkları işçilik ve malzeme giderleri, şirketlerce üstlenilen ilk bakım giderleri ile hasılatı cari yıla gelir olarak kaydedilen ürünlere ilişkin müteakip yıllarda söz konusu olabilecek geri dönüş tamir ve seviyelerinin geçmiş verilerden kaynaklanan tahminleri sonucu kaydedilir.”

“Çevre rehabilitasyonu, maden sahalarının ıslahı ve kapanmasına istinaden hesaplanan karşılık tutarı, yasal düzenlemelere, teknolojik imkanlara ve şirket yönetiminin en iyi tahminlerine göre oluşturulmuş planlar doğrultusunda hesaplanmıştır. Söz konusu karşılıklar bilanço tarihindeki değerlerine piyasalarda oluşan faiz oranı ve yükümlülük ile ilgili risk dikkate alınarak, vergi öncesi oran ve gelecekteki nakit akımlarının tahminiyle ilgili riski içermeyen iskonto oranı ile indirgenmiş olup hesaplamalar her bir bilanço döneminde gözden geçirilmektedir. Çevre rehabilitasyonu, maden sahalarının ıslahı, rehabilitasyonu ve kapanmasına istinaden hesaplanan karşılık finansal tablolara ilk kez yansıtıldığında veya yönetimin tahminlerinde değişiklik olduğunda, ilgili değişiklik maddi duran varlıklar hesap grubu altındaki "maden tesisinin rehabilitasyon maliyeti" içerisinde takip edilir ve müteakip dönemlerdeki söz konusu yükümlülüğün indirgenmesi gibi diğer değişimler ise kapsamlı gelir tablosuna yansıtılır.”

Şirketler bu standartla ilgili açıklamaları farklı numaralı dipnotlarda göstermemişlerdir. Dipnot numarasında herhangi bir tekdüzelik bulunmamaktadır. Örneğin; bazı şirketler 22 no.lu dipnotta karşılıklar, koşullu varlıklar ve koşullu borçları açıklarken bazı şirketler ise 17. 18. ya da 19. Dipnotlarını da kullanmışlardır. İlgili dipnot numarasının başlığı “karşılıklar, koşullu varlık ve yükümlülükler”, “karşılıklar, şarta bağlı varlık ve yükümlülükler” ya da “Borç karşılıkları” olarak isimlendirilmişlerdir. Şekil olarak incelendiğinde kavram karmaşasını ortadan kaldırmak için standartta belirtilen terimlerin kullanılması gerekmektedir. İlgili dipnotlarda sadece karşılık tutarının dönem başı ve dönem sonu tutarı verilmiştir. İncelenen şirketlerin içinde sadece % 10'luk bir kısmı karşılık hareket tablosu düzenlemiştir. Karşılık hareket tablosundan kasıt, dönem sonu değerine nasıl ulaşıldığını gösteren, dönem başı tutarı esas alınarak bunda yapılan artışlar, ilaveler, ödenenler, iptal edilenler ve dönem sonu tutarının elde edilmesi şeklinde ayrıntılı gösterimidir. Kısaca TMS 37 karşılıklar dipnotunda yer alması gereken bilgilerin tablo yardımı ile gösterimidir ve bunu sadece şirketlerin % 10'u standardın istediği şekilde açıklamada bulunmuşlardır. Karşılık türleri açısından şirketler incelendiğinde dava karşılıkları tüm şirketlerde mevcuttur.

Dava karşılığı, genellikle dönem sonu ve dönem başı değeri belirtilmiştir. Buna ek olarak davanın konusu, tarafları, durumu, avukat görüşlerine de yer verilmektedir. İncelen dipnotlarda karşılık ayrılan hukuki davaların konuları genellikle, alacaklar, icralar,

tazminatlar, ihtilaflar hakkındaki anlaşmazlıklardır. Şüpheli alacak davalarına da bu dipnotta yer verilmiştir. Aslında şüpheli alacak davalarının bu dipnotta gösterilmesi gereksizdir, çünkü TMS 37'nin kapsamına şüpheli alacaklar girmemektedir.

Şirketin faaliyet konusu ile ilgili olarak karşımıza çıkan başka karşılık türleri ise garanti karşılıkları, vergi cezası karşılığı, kullanılmamış izin karşılığı, personel prim karşılığı, saha restorasyon karşılığıdır. Ancak bunların içinden kullanılmamış izin karşılığı TMS 37 nin kapsamına girmemektedir çünkü ilgili karşılık farklı bir standardın konusunu oluşturmaktadır. Koşullu Borç ve Varlıklar ile ilgili bilgiler genellikle bir tablo ile açıklanmıştır. Bu tabloda yer alan kalemler; alınan teminatlar, kefaletler, rehinler, ipotekler, teminat çekleri, teminat senetleri, hisse senetleri olup bunların; tutarları, yabancı para ve TL olarak ve kimden alındıkları belirtilmiştir. Aynı şekilde verilen teminatlar; kefalet, ipotek, teminat senedi, teminat mektupları, maddi duran varlık rehinleri, teminat çekleri olarak açıklanmıştır. Eğer leyhte ve aleyhte olarak bir dava için karşılık tutarı güvenilir bir biçimde belirlenemiyorsa, bu da koşullu borç veya koşullu varlık olarak bu dipnotta yer almıştır. İlgili dipnotta yer verilen diğer bir konu ise finansal kiralama taahhütleridir. Finansal kiralama taahhütleri ayrıntılı olarak seneler itibariyle tutarların belirtildiği bir tablo oluşturularak bu dipnotta açıklanmıştır. Barter taahhütleri, ihracat taahhütleri, türev finansal araçların taahhüt tutarları da bu dipnotta belirtilen diğer konulardır.

Gelir tablosu dipnotları incelendiğinde ise genellikle garanti karşılıkları pazarlama satış dağıtım giderleri içinde gösterilmektedir. Dava karşılıkları ise gider faaliyetlerden giderler ve zararlar dipnotunda belirtilmiştir.

4.Sonuç

Karşılıklar, koşullu borçlar ve koşullu alacakların doğru olarak ölçülmesi, kayıt edilmesi ve raporlanması ile; finansal tablolar doğru, gerçek ve güvenilir bilgi sunmuş olacaktırlar. Dünyada muhasebe konusunda ortak bir dil anlayışına ihtiyaç duyulmuş ve bu konuda Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının ülkeler arasında muhasebe biliminde ortak bir işletme dili oluşturduğu birçok ülke tarafından benimsenmiştir. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayınlanan Türkiye Muhasebe Standardı – TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı Uluslararası Muhasebe Standardı – UMS 37'nin Türkçe'ye çevrilmesidir. Bu standart ile karşılıkların, koşullu borçların, koşullu varlıkların ölçülmesi, kayıt edilmesi ve sunumu, karşılıklar ve koşullu borçlar ile ilgili belirsizliği azaltacak, ileri de olabilecek ve işletmeyi yükümlülük altına sokacak olayların açıklanması ile finansal tablo ilgilileri için elde edilebilir bilginin değerini artıracaktır. Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklara ilişkin Türkiye Muhasebe Standardı'nın amacı, uygun muhasebeleştirme ilkeleri ve ölçüm esaslarının karşılıklar, koşullu borçlar ve koşullu varlıklara uygulanması ve finansal tablo ilgililerinin bunların nitelikleri, zamanlamaları ve tutarlarını anlamalarını sağlamak üzere gerekli bilgilerin finansal tablo eklerinde gösterilmelerini sağlamaktır. Karşılıklar, tutarları güvenilir bir biçimde tahmin edilebildiği ve aktif kalemlerde azalışa neden olabileceği için tahakkuk ettirilerek dönemin gelir tablosunda gider olarak yansıtılır. Koşullu borçlar, yükümlülüğün güvenilir bir biçimde tahmin edilememesi ve aktif kalemlerde azalışa neden olup olmayacağının saptanamaması nedeniyle tahakkuk ettirilmezler. Ama koşullu borçlar ile ilgili olarak bilanço dipnotlarında yapılacak açıklamalar işletme ilgilileri açısından son

---

derece önemlilik arz etmektedir. Koşullu olayın gerçekleşmesi ile ileride işletme ne gibi bir yükümlülükle karşılaşacağını belirtmesi sosyal sorumluluk ve tam açıklama kavramlarının gereğidir. Koşullu varlıklar, beklenmedik ve işletmenin kontrolü dışında olan olaylardan kaynaklanan işletmeye ekonomik fayda girişi sağlaması ihtimali olan varlıklardır. Bu varlıktan ekonomik fayda girişinin kesin olmadığı durumlarda söz edilir ve bilanço dipnotlarında konu ile ilgili açıklamalar yapılması gerekmektedir. Ekonomik fayda girişinin kesin olduğu durumlarda varlık artık koşullu değildir ve varlık olarak bilançonun aktif tarafında yer almalıdır.

Terim birliği açısından TMS 37'ye bakıldığında borç ve yükümlülük kavramları birbirinin yerine kullanılmıştır. TMS 37'nin 10. maddesinde standartta geçen tanımlar açıklanmıştır. Bu tanımların içinde koşullu borçlar yer almamaktadır, bunun yerine koşullu yükümlülük tanımına yer verilmiştir. Bu standartta yer alan “karşılık” terimi tahmini borcu ifade ettiği için, ülkemizde kullanılan tanımlardan farklıdır. Ülkemizde kullanılan karşılık terimi aynı zamanda hem standartta belirtilen şekilde hem de değerlendirme ve yedek niteliğindeki karşılıklar olarak da kullanılmaktadır. Uygulamada kavram karmaşasını önlemek için iki farklı yol izlenilebilir. Bunlardan bir tanesi Tekdüzen Hesap Planında yer alan değerlendirme açısından kullanılan karşılık hesaplarının gözden geçirilerek indirim olarak yeniden düzenlenmesidir. Örnek olarak 128 Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı hesabı yerine “Şüpheli Ticari Alacaklar İndirimi veya Değer Düzeltimi” olabilir. 1995 yılından beri uygulanmakta olan Tekdüzen Hesap Planının yeniden düzenlenip, uygulamaya geçilmesi pek kolay ve mümkün bir durum gözükmemektedir. İkinci bir yol ise Türkiye Muhasebe Standardı'nda yer alan karşılık terimi yerine Tahmini Borçlar terimi kullanılabilir. Bu uygulama açısından daha mümkün bir yoldur. Çünkü Türkiye Muhasebe Standartları zorunlu olarak uygulanmamaktadır. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yapılacak bir değişiklikle bu terim kargaşası ortadan kalkabilir. Türkiye Muhasebe Standardı 37, Uluslararası Muhasebe Standardı 37'nin çevirisi olmakla birlikte, Uluslararası Muhasebe Standardı 37'nin ekleri dışarıda bırakılmıştır. Bu ekler içinde yer alan tablolar, karar ağacı ve örneklerin Türkiye Muhasebe Standardı'na da eklenmesi, standardın daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilecek ve uygulanmasında kullanıcılara destek sağlayabilecektir.

5.Kaynakça

- ATAMAN Akgül, Başak ve Akay, Hüseyin. Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye’de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma. İstanbul: Türkmen Kitabevi,2007.
- BAYAZITLI, Ercan, Çelik, Orhan ve Üstündağ, Saim. Meslek Mensupları İçin Türkiye Muhasebe Standartlarına Genel Bakış. Ankara: Tesmer Yayın No.67, 2006.
- DELOITTE. International Financial Reporting Standards, Model Financial Statements 2006, An IAS Plus Guide. London: Deloitte Touche Thomatsu, 2006.
- DELOITTE. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları UFRS Cep Kitapçığı. Beşinci Basım, 2006.
- EPSTEIN, B.J. ve Mirza, A.A.. Interpretation and Application of International Accounting Standards. USA: John Wiley&Sons Inc, 2005.
- GÖKÇEN, Gürbüz, Ataman Akgül, Başak ve Çakıcı, Cemal. Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları (Uluslararası Muhasebe Standartları ile Uyumlu). İstanbul: Beta Basım Yayım, 2006.
- GREUNING, Hennie Van. International Financial Reporting Standards : A Practical Guide. 4th Edition, USA: World Bank, 2006.
- GÜCENME, Ümit. Envanter. Bursa: Marmara Kitabevi, 2002.
- HUSSEY, Roger. International Financial Reporting Standards Desk Reference : Overview, Guide and Dictionary. Hoboken, NJ, USA: John Wiley & Sons, 2005.
- KIRK, Robert J.. International Financial Reporting Standards In Depth, Volume 1: Theory And Practice. Great Britain: CIMA Publishing, 2005.
- KIRK, Robert J.. International Financial Reporting Standards In Depth, Volume 2: Solutions. Oxford, UK: CIMA Publishing, 2005.
- KOÇ Yalkın, Yüksel. Genel Muhasebe İlkeler Uygulamalar Tekdüzen Muhasebe Sistemi. Ankara: Turhan Kitabevi, 2001.
- KOÇ Yalkın, Yüksel. Uluslararası Muhasebe Standardı – UMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Aktifler. TÜRMOB Yayınları – 163, TМУDESK Seri No:4.
- MIRZA,Abbas Ali, Holt,Graham J. ve Orrell, Magnus. IFRS Workbook & Guide. London: John Wiley & Sons Inc., 2006.
- ÖRTEN, Remzi, Kaval, Hasan ve Karapınar, Aydın. Türkiye Muhasebe-Finansal RaporlamaStandartları, TMS-TFRS. Ankara: Gazi Kitabevi, Mart 2007.
- PETER Walton, Walter Aerts. Global Financial Accounting and Reporting Principles and Analysis. London: Thomson Learning, 2006. PricewaterhouseCoopers. International Financial Reporting Standards. A

Pocket Guide, 2006.

SAĞLAM, Necdet, Şengel, Salim ve Öztürk, Bünyamin. UFRS/UMS Uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması. Ankara: Maliye Hukuk Yayınları, 2007.

TIFFIN, Ralph. Complete Guide to International Financial Reporting Standards : Including IAS and Interpretation. London, GBR: Thorogood, 2004.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IAS/IFRS) ile Uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları. TMSK Yayınları-1, 2006.

Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu. Türkiye Muhasebe Standartları 2001. Ankara: TÜRMOB Yayınları 166, TМУDESK Seri No:5, 2001.

AKDOĞAN, Nalan. “Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartlarının Uygulanma Süreci: Sorunlar, Çözüm Önerileri”. Mali Çözüm, Sayı:80, Mart Nisan, 2007.

ARGUN, Doğan. “Karşılık Kavramının ve Karşılıkların Tahakkuk Esaslarının Tekdüzen Hesap Planında Yer Alan Karşılık Hesapları ile Karşılaştırılması ve Bir Öneri”. Diyalog Dergisi, Sayı: 189, 2004.

BAŞPINAR, Ahmet. “Türkiye’de ve Dünya’da Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış”. Maliye Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Maliye Dergisi, Sayı: 146, 2004.

BOSTANCI, Serpil. “Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu”. Mali Çözüm, İSMMM Yayın Organı, Sayı:59, Nisan Mayıs Haziran 2002.

BURNSIDE, Craig. “On Contingent Liabilities and the Likelihood of Fiscal Crises”. Comparative Economic Studies, Vol: XLIV, No: 1, 2002.

KOÇ Yalkın, Yüksel, Demir, Volkan ve Demir, Defne. “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Türkiye’de Finansal Raporlama Standartlarının Gelişimi”. Mali Çözüm, Özel Sayı, 17. World Congress of Accountants Kasım 2006.

CANOĞLU, Mehmet Ali. “Kıdem Tazminatı Karşılığı, Muhasebe ve Önerilerimiz”. Mükellefin Dergisi, Sayı: 78, Haziran 1999.

CANOĞLU, Mehmet Ali. “Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı ve Muhasebe”. Mükellefin Dergisi, Sayı: 94, Ekim 2000.

CEMALCILAR, Özgül. “ “Karşılıklar” Teriminin Yaratığı “Karışıklıklar””. Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı:4, Mayıs 2001.

KABAN, Nihan: Muhasebenin İhtiyatlılık Kavramının Karşılıklar ve Yedekler Açısından Karşılaştırılması Bir İncelemesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muhasebe Finansman Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,2007.

Sermaye Piyasası Kurulu. Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğ. (Seri XI, No:1.Madde 41, Ek2.).

Sermaye Piyasası Kurulu. Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ. (Seri XI, No:25). 2003.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun Çalışmalarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ. 2004.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu. Kavramsal Çerçeve.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu. Türkiye MuhasebeStandardı 37, Tebliğ 20.

<http://www.apskaitosinstitutas.lt>

<http://www.asb.org.uk>

<http://www.bddk.org.tr>

<http://bof.karaelmas.edu.tr/journal/download/20051/7.pdf>

[http://www.ey.com/global/download.nsf/UK/IASB_proposals_to_amend_IAS_37_and_IAS_19_09_05/\\$file/EY_IASB_proposals_amend_IAS37_%20IAS19_Aug_05.pdf](http://www.ey.com/global/download.nsf/UK/IASB_proposals_to_amend_IAS_37_and_IAS_19_09_05/$file/EY_IASB_proposals_amend_IAS37_%20IAS19_Aug_05.pdf)

<http://www.fasb.org>

<http://www.gaziantepsmmmorg/gsmmmo/slaytlar/TMS-Recep%20Pekdemir.pp.t>

<http://www.gokbulut.net/notlar/RİSK-GETİRİ.ppt>

<http://www.gtturk.com/about/hs-2006-13.pdf>

<http://www.iasb.org>

<http://www.imkb.gov.tr>

<http://www.kap.gov.tr>